

— подолання елементів суб'єктивізму при оцінюванні знань, що забезпечується складанням контрольних завдань та іспитів у письмовій формі із застосуванням 100-бальної шкали оцінювання;

— забезпечення належних умов вивчення програмного матеріалу і підготовки до контрольних заходів, що досягається шляхом чіткого їх розмежування за змістом й у часі;

— розширення можливостей для всебічного розкриття здібностей студентів, розвитку їх творчого осмислення та підвищення ефективності роботи викладацького складу.

Результати поточного та проміжного контролю знань студентів (числом, кратним «5») вносяться до Відомості обліку поточної і підсумкової успішності при підсумковому контролі у формі іспиту враховуються при виставленні підсумкового балу за опанування дисципліни.

Отже, ефективно проведений поточний та проміжний контроль допомагає всебічно і ґрунтовно підготуватись до підсумкового контролю, який проводиться у формі іспиту.

ЛІТЕРАТУРА

1. «Порядок оцінювання знань студентів КНЕУ з урахуванням вимог Болонської декларації», ухвалений Вченою радою університету, протокол № 9 від 28.04.2005 р.

2. Робоча навчальна програма з дисципліни «Організація обліку в фермерських господарствах» для спеціальності 6106 «Облік і аудит», затверджена Вченою радою КНЕУ, 2005 р.

Т. П. МИХАЙЛОВА, канд. екон. наук, доц.,
(Київський національний економічний університет)

ТЕМАТИЧНИЙ ТРЕНІНГ ЯК ЗАСІБ УДОСКОНАЛЕННЯ ЗНАНЬ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКИЙ КОНТРОЛЬ»

Одним з основних факторів, що визначають кваліфікацію бухгалтера в сучасних умовах, є рівень його підготовки за основними базовими дисциплінами з обліку та контролю. Завдання всіх ступенів неперервної економічної освіти — не так передання накопичених у цій галузі знань, умінь, навичок, цінностей, як розвиток здібностей самостійно діяти, приймати рішення за умов динамічного економічного середовища. Моделювання професійно важливих якостей майбутнього спеціаліста й формування їх у ході реалізації професійної освіти набуває особливої актуальності, оскільки створює можливості цілеспрямованого впливу на умови реалізації пізнавальної діяльності в навчально-виховному процесі з урахуванням особливостей психічної активності студентів.

нтів, специфіки змісту навчального матеріалу та закономірностей розгортання процесу навчання.

Упровадження сучасних освітніх тренінгових технологій, що спрямовані на відпрацювання певних навичок і вмінь, дозволяють забезпечити більш високий рівень практичної підготовки студентів порівняно з традиційними. Ключовим елементом тренінгових технологій є активні методи навчання, що орієнтовані на усвідомлену участь студента у формуванні власних знань, професійних навичок і умінь. У ході тренінгу студенти повинні не лише продемонструвати та закріпити свої знання та навички, а також показати вміння працювати однією командою для досягнення поставленої мети, приймати реальні, обмірковані, зважені рішення.

В процесі засвоєння студентами курсу «Внутрішньогосподарський контроль» поряд із традиційними для вітчизняної академічної освіти лекціями, семінарами та практичними заняттями передбачається тематичний тренінг «Контроль фінансово-господарських операцій сільськогосподарських підприємств», тривалістю 4 ак. год. (2 ак. год. — аудиторні заняття та 2 ак. год. — самостійна робота студентів). Учасниками тренінгу є студенти 4-го курсу КНЕУ, що навчаються на спеціальності «Облік і аудит».

Мета тренінгу: формування навичок студентів з організації контрольно-ревізійного процесу господарської діяльності підприємств, оволодіння студентами методикою виявлення порушень і зловживань.

Завдання тренінгу:

□ сприяти формуванню стратегічного мислення та системного підходу до прийняття рішень у майбутніх фахівців фінансової сфери;

□ навчити студентів основних ревізійних дій, зокрема, формування мети, уточнення завдань, виявлення порушень, визначення напрямку їх вирішення;

□ виробити необхідні професійні навички у студентів, у т.ч. уміння працювати з законодавчими актами, аналізувати ситуацію, викладати та аргументувати свою точку зору;

□ відпрацювати вміння студентів викладати свої думки лаконічно і переконливо, аргументовано здійснювати записи в акті ревізії, об'єктивно оцінювати інформацію, що вивчається;

□ створювати умови для активної участі кожного студента в колективному пошуку альтернативних напрямків вирішення проблемних ситуацій.

Тренінг засновано на матеріалах одного з підприємств у галузі сільського господарства (case — method). Під час проведення тренінгу використовуються наступні інтерактивні методи: міні-лекція, робота в малих групах, мозкова атака, рольова гра, ситуаційна вправа, дискусія, аналіз ситуацій, спільне обговорення тощо. Крім того, передбачається виконання індивідуальних завдань із тематики тренінгових занять. Оцінка участі у тренінгу входить до складу поточної оцінки успішності студента.

У відповідності до мети й завдань тренінгу виокремлено основні його етапи із зазначенням форм і методів роботи (табл. 1).

Таблиця 1

**МЕТОДИЧНА СТРУКТУРА ТЕМАТИЧНОГО ТРЕНІНГУ
«КОНТРОЛЬ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ»**

Етапи заняття	Зміст, методи й форми роботи
Доаудиторний етап	Пояснення студентам сутності та загальних завдань тренінгу. Ознайомлення з необхідними робочими матеріалами: кейсом, переліком законів та нормативних актів, списком літератури
Вступ	Міні-презентація учасників тренінгу. Виявлення очікувань. Виявлення наявного досвіду. Бесіда
1 етап. Організаційний етап	Визначення цілей та завдань тренінгу на тему «Контроль фінансово-господарських операцій сільськогосподарських підприємств». Міні-лекція. Ознайомлення з принципами і правилами групової роботи. Розподіл за групами. Мотивування і стимулювання участі в тренінгу
2 етап. Визначення проблеми та постановка завдань. Планування діяльності	Розподіл обов'язків в групі. Презентація цілей і завдань діяльності окремо кожного члена групи. Загальне обговорення і ранжування проблем. Передбачено завдання для діяльності 5-ти груп, що включають підготовчу роботу зі складання наказу, програми та плану проведення планової перевірки діяльності підприємства. Члени групи визначаються з переліком застосовуваних методичних прийомів контролю. Оформлюється журнал ревізора.
3 етап. Процес вирішування проблеми (проведення контролю та фіксація його результатів)	Робота в малих групах. Кожен студент у межах малих груп здійснює оцінку запропонованого індивідуального завдання-ситуації, формує власне рішення щодо виявлених недоліків та порушень правил обліку, визначає перелік вживаних санкцій та шляхи усунення помилок, заповнює журнал ревізора. Шляхом спільного обговорення індивідуальних рішень ситуаційних завдань обирається оптимальний варіант та складається відповідний розділ акта ревізії (перевірки). Методи: дискусія, мозкова атака

Етапи заняття	Зміст, методи й форми роботи
4 етап. Пропозиції та презентації	Презентація малими групами своїх розробок. Рольова гра. Кожна з малих груп представляє певний підрозділ контрольно-ревізійної групи і висуває набір напрацьованих висновків та рішень, враховуючи умови отриманого ситуаційного завдання.
5 етап. Конструктивний. Формування заключного рішення у вигляді акта ревізії (перевірки)	Загальне обговорення, дискусія. Аналіз ситуацій та оцінка представлених групами розділів акту. Остаточне рішення щодо представлених варіантів розділів акту ревізії (перевірки). Взаємодія між підрозділами як запорука створення оптимального варіанту акту ревізії (перевірки). Визначення переможців серед груп та оцінка індивідуальних результатів кожного члена малої групи за критеріями правоти винесеного рішення, обґрунтування пропозицій та вміння застосувати набуті знання.
6 етап. Узагальнення пропозицій та підсумки виконання завдання. Виявлення загального бачення	Узагальнення пропозицій: експертна комісія представляє оптимальний варіант акту ревізії (перевірки). Учасники формують дві групи куди входять представники керівництва всіх підгруп, які формують акт ревізії (перевірки), визначають відповідальних, терміни виконання пропонують перелік заходів щодо усунення виявлених недоліків та посилення обліково-звітної дисципліни підприємства. Обговорення та загальний висновок щодо запропонованого акту. Підведення підсумків
7 етап. Обговорення результатів тренінгу	Кожен з учасників висловлює власне враження від тренінгу: що нового здобув для себе. Організатор тренінгу аналізує хід роботи, підкреслює вміння, які розвинулись під час тренінгу в його учасників

Застосування в ході тренінгу ситуаційних вправ розглядається як засіб вироблення вміння правильно поставити питання та вирішити завдання. У ревізійних ситуаціях наводиться детальний описовий матеріал, який слугує предметом всебічного ревізійного аналізу: факти й цифри, характеристика учасників подій, хронологічні дані. Для ситуаційних завдань студенти самостійно повинні розробити алгоритми їх вирішення. Від студента очікується не лише відшукування відповіді, але й виявлення раціональних спо-

собів ревізійного аналізу фактів та шляхів вирішення схожих питань практики. Одночасно відпрацьовуються навички роботи із законодавчими актами та довідковою літературою. У процесі ревізійного аналізу ситуацій студенти опановують системний підхід до вирішення завдань. Механізм рішення завдань-ситуацій спрямований на формування у студентів вміння оцінки окремого факту господарської практики підприємства й на цій основі вироблення ними економіко-правових узагальнень і висновків.

Результат індивідуальної роботи студента фіксується шляхом заповнення ним журналу (відомості) ревізора, який у кінці заняття здається для перевірки викладачеві. Журнали є підставою здійснення поточного контролю знань студентів.

На етапі презентації студенти малих груп задають питання, активно обговорюють спірні положення презентованих групами проектів розділів Акту ревізії (перевірки). Тут же відпрацьовується вміння студентів об'єктивно оцінювати інформацію, викладати думки лаконічно й переконливо, аргументовано здійснювати записи в акті ревізії (перевірки).

Формування заключного рішення передбачає узагальнення пропозицій всіх груп шляхом їх ранжування та підбиття підсумків. Під час підготовки до дискусії студенти аналізують матеріал, знаходять у ньому питання, що потребують перевірки та інформацію, необхідну для контролю. Індивідуальні висновки та підсумки обговорюються в групах, які відпрацьовують спільне рішення. Варіанти рішень виносяться на обговорення всією аудиторією. Кожен представник малої групи доводить обґрунтованість представленого рішення та оцінює рішення своїх колег. Результатом дискусії є колективне рішення, визнане як більш обґрунтоване та правильне.

Такий підхід сприяє виробленню необхідних професійних навичок у студентів, у т. ч. вміння працювати із законодавчими актами, аналізувати ситуації, викладати та аргументувати власну точку зору. Корисність таких занять полягає в тому, що студенти вчаться перевіряти наведені факти, засвоюють методи їх, логічного аналізу та удосконалюють свої теоретичні знання, закріплюють практичні навички та вміння. Переваги тренінгової технології надають змогу студентам спробувати себе в ролі відповідальних осіб за прийняття рішень, які стосуються окремих напрямків внутрішньогосподарського контрольно-ревізійного процесу, а також сприяють більш глибокому вивченню досліджуваних питань, набуттю досвіду прийняття рішень у практичних ситуаціях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Методы совершенствования фундаментального образования в школах и вузах: Материалы международной научно-методической конференции 23—28 сентября 2002 г. — Севастополь: СевНТУ, 2002. — 184 с.
2. *Смолкин А. М.* Методы активного обучения: Учеб.-метод. пособие — М.: Высш. шк., 1991. — 176 с.
3. Современные тренинговые технологии обучения ведению бизнеса: Учеб.-метод. пособие: В 6 кн. — Кн. 1. Технология подготовки и проведения тренингов / А. Ф. Павленко, С. В. Степаненко, Г. А. Швиданенко, А. Г. Дубинский и др. — К.: КНЭУ, 2001. — 121 с.
4. Сучасні тренінгові технології навчання ведення бізнесу: Навч.-метод. посібник: В 6 кн. — Кн. 2. Методичне керівництво для викладачів-тренерів / А. Ф. Павленко, С. В. Степаненко, А. М. Колот, А. Г. Дубинский та ін. — К.: КНЕУ, 2003. — 296 с.

І. Б. МІЩЕНКО, доц.

(Національний педагогічний університет ім. Драгоманова М. П.)

ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Останнім часом в Україні відбуваються істотні зміни, які визначаються загальним контекстом європейської інтеграції. Особливого значення набуває процес впровадження європейських норм і стандартів у систему професійної підготовки фахівців. Це вимагає чіткої диференціації вимог до оновлення змісту освіти, впровадження певних форм навчання і контролю, освітніх інновацій.

Успішне розв'язання поставлених завдань цілком залежить від майстерності та професіоналізму викладачів вищих навчальних закладів. Як відомо, викладацький склад формується найчастіше з аспірантів, які оволоділи методами наукового пізнання, виявили самостійність та творчу ініціативність. Така тенденція зберігається майже у всіх профільних навчальних закладах, зокрема економічних. Проте, викладання спеціальних економічних дисциплін, особливо таких як облік і аудит, вимагає відповідного співвідно-